

105365

Oversettelse.

Årøde herr Riksminister.

Da jeg sidst hadde den ære å tale med Dem, herr Riksminister, var De så elskverdigg å si at jeg, hvis en viktig sak gjorde mig bekymringer, kunne henvende mig til Dem. Idet jeg benytter mig av dette elskverdige tilbud, tillater jeg mig å vedlegge et memorandum over den nuværende tyske politikk i Norge og dens virkning på Norge og Skandinavia. Idet jeg heviser til innholdet i memorandumet, kan jeg uten overdrivelse understreke at det er kun meget tungtveiende grunner som gjør at jeg, i overensstemmelse med ministerpresidentt Quisling, ber Dem utvirke for mig en konferanse hos der Führer.

Jeg ber Dem overrekke der Führer vedleggte memorandum og forklare ham at jeg anser det som min plikt å gjøre ham oppmerksom på den færlige virkning som Rikskommissariatets politikk i Norge har på den norske befolkning og på hele Skandinavia.

Da det dreier sig om norske livsinteresser synes jeg at det er av den største viktighet at der Führer ikke bare blir informert om den politiske situasjon fra tysk side, men også fra vår.

En del av mine kolleger og jeg har nu besluttet å ta det alvorlige skritt å se at vi ikke lenger er istand til å samarbeide med Rikskommissariatet. Alt leenge var vi klar over at et virkelig samarbeid med herrnene i Rikskommissariatet på denne måten ikke var mulig, men vi har stadig ventet i håp om at en avgjørende forandring snart skulle inntreffe. Dette var dessvære hittil ikke tilfelle og samarbeidet blir verre og verre. Da det altså ikke er utsikt til noen forandring, har vi sett oss tvunget til å fatte den beslutning, som er meddelt i memorandumet.

Vi er dog av den feste overbevisning at der Führer vil forstå våre motiver og håper derfor på en radikal omlegging av den tyske politikk i Norge.

Idet jeg uttrykker mitt håp om et snarlig og utlig svar, ber jeg Dem, årøde herr Riksminister, å sette uttrykk for min høilæktelse.

Deres ærbødige

Oslo 14, desember 1943.

Herr Riksminister Dr. Lammers,
Berlin.

Oversettelse.

F.M.

over den tyske politikk i Norge og dens virkning på det norske folk og på hele Skandinavia.

Den politiske utvikling i Norge og Skandinavia tvinger mig idag igjen, som også flere ganger tidligere, til å advare mot følgerne av den politikk som fra tysk side nu blir drevet i Norge.

Det lar sig ganske enkelt ikke lenger overse at Rikskommisariatets politikk i Norge bringer, ikke bare det norske folk, men også de andre skandinaviske folk til en stadig skarpere motsetning til Tyskland.

Grunnen er at Rikskommisariatets mentalitet og metoder står i en så fundamental motsetning til siden århundrede rotfestede norsk tenkemåte at disse metoder, istedenfor, som den tyske Wehrmacht bestreber sig på, å holde ro og orden i landet, tvertimot skaffer stadig større uro og forbitret motstand.

Den ene hendelsen driver den andre, og enhver skarp forholdsregel fra Rikskommisariatet som blir opptatt som urettferdig, utløser hos det forbitrede folk en ny sabotasjehandling. Det blir en skrue uten ende og denne utvikling nå nødvendigvis stadig øke.

Det vidner om den største uvilkenhet om det norske folk, når Rikskommisariatet tror at det med sine metoder kan få Norge til høyeste ydelse i den tyske krigsføring. Nei, man kan ikke bare dette, men kan nå enda mer, hvis Tyskland i Norge ville være representert ved mennesker som har evne til å forstå den norske mentalitet og vinne deres æktelse og tiltro. At det finnes den slags menn har vi sett, f.eks. behøver man bare å tenke på generalsadmiral Bzha, som på tross av at han var tok de tyske interesser fulst ut og måtte gjennomføre meget hårde bestemmelser for oss, var æktet og respektert av norðmennene. På mange måter var dette også tilfelle med lederen av den tyske Wehrwirtschaft i Norge, general Lantzer, samt hos flere andre tyske herrer, som desværre også alle ble tilbakekallt.

Man må ikke glemme at de fleste nordmenn uvilkarlig identifiserer Tyskland og dens regjering med Rikskommisariatet.

Hvad gavner det vel at vi her i Norge holder store propagandataler om germansk fellesskap og forsøker å propagere et vennskapelig samarbeide med Tyskland, når det fra de tyske representanter viste ekserpår ser slik ut som jeg desværre må skjildre i et par eksempler. Rikskommisariatet knuser jo selv på det aller grundigste all sympati for Tyskland.

Og man ødelegger gjennom denne feilaktige fremgangsmåte ikke bare de tyske interesser i Norge, men heller i Rikskommisariatet

-2-

overser også fullstendig at den politikk de har ført og fremdeles fører har en meget intensiv virkning på Sverrige, Danmark og Finland, og der også har anrettet den største skade for Tyskland.

Hvad der i den sidste tid har skjedd av ubehagelige ting kan Tyskland for en stor del takke Rikskommisariatets fullstendig forfællede politikk i Norge.

Advarslane som jeg uttalte i tide blir desværre ikke tatt hensyn til.

Man må nu ikke lenger overse at de politiske lidenskaper i hele Skandinavia kommer mer og mer i kok på grunn av Rikskommisariatets metoder.

Jeg kan bare inntrengende råde til å gå den motsatte vei og støtte ved en klok politikk de kretser i Skandinavia som med god grunn frykter Russland og derfor ønsker Tysklands seier.

Det lar sig ikke bestride at Rikskommisariatets fremgangsmåte i Norge gir det vesentligste agitasjonsmaterieill mot Tyskland.

Jeg har gjentatte ganger fremholdt at det er i Norge hvor man kan påvirke stemningen i Skandinavia overfor Tyskland. Men Rikskommisariatets metoder i Norge bevirker istedenfor sympati bare steckere ogjør og fiendtligheter mot Tyskland.

Rikskommisæren og hans medarbeidere står fullstendig uforsvarede overfor det norske folk, istedenfor å vinne venner, trar de gamle tysklendsvener på tærne og det sørgelige resultat av deres opptreden og deres uheldige forordninger er at selv de mest overbeviste tysklendsvener blir forvandlet til de bitreste fiender.

Fruen til en NSmann i meget høi stilling som selv er NS-mellem, sa til mig for kort tid siden: Jeg har alltid vært meget tyskenlig og jeg har alltid i enhver diskusjon protestert på det kraftigste mot hver kritikk mot Tyskland. Men nu da slik kritikk høres stadig oftere, høiere og krassere må jeg tie, ja jeg må endog beherske mig så jeg ikke stemmer i med, da jeg desværre for det meste må anerkjenne kritikken som berettiget.

En bekjent videnskapsmann sa til mig nylig: "Jeg har hørt at der Führer har sagt til Rikskommisæren: Vinn det norske folk for mig.- Gud bevare mig vel, det har han gjort! Han har skapt en nasjonal enighet, men mot Tyskland."

-3-

Det er en sørgelig sannhet som man må se i øynene, at den store utilfredshet med Rikskommissariatets politikk i Norge stadig og fort vokser og det er hele det norske folk, til dypt inn i NS-kretser. Hvor man kommer hører man denne kritikk, enhver som reiser rundt i Norge kommer tilbake med nye tilfeller.

Ministerpresident Quisling fastslo selv ved besøk i en tysk fangeleir, hvor nordmenn fra alle yrkesklasser på grunn av en lov er forpliktet til å arbeide, at det gis to forpleiningsklasser: en for tyskere, hvilken er meget god, og en "for utlendinger" som er for nordmennene og den er meget dårlig.

Nordmennene går i sitt eget land for utlendinger og blir meget dårligere forpliktet enn de tyske civilpersoner.

Videre fastslo Quisling ved en annen anledning at de russiske fanger ble bedre forpliktet og innlosjert enn nordmennene.

De livsbetingelser som man i en annen tysk arbeidsleir i Norge, som også blev besøkt av Quisling, bod nordmennene, var etter Quislings mening ikke å beskrive, og det tiltross for at man hadde vasret hans besøk 8 dager på forhånd og man i denne tid hadde arbeidet under høytrykk for å forbedre forholdene.

Denne mentalitet som disse ting viser, uttrykker sig i alt som Rikskommissariatet i Norge foretar sig.

Saledes er f.eks. tyskerne (ikke bare der Wehrmacht, men likedan de tyske civilpersoner) forbeholdt alt svinekjøtt, kalvekjøtt, færekjøtt og det 1ste kl. oksekjøtt. Nordmennene får bare hestekjøtt, hvalkjøtt og 2.kl. oksekjøtt, og det ogso efter forordning fra Rikskommissariatet.

Og av dette mindreverdige oksekjøtt får nordmennene bare et par ganger i året et ganske litet kvantum tildelt, mens de tyske civilpersoner, f.eks. de som er ansatt i privatfirmaet Nordag, får kjøtt 5 ganger i uken i kantinen. Nordmennene som arbeider hos Nordag ble forbudt å spise i disse kantiner.

-4-

Den samme krasse forskjell finner xxaxt man i de tyske og norske restauranter.

Hertil er enda å bemerke at frisk fisk så godt som fullstendig er forsvunnet fra handelen.

Desuten er også all produksjon av pålegg og pølser, ifølge forordning fra Rikskommissariatet, forbeholdt tyskerne. Til nordmenn må intet leveres.

Rikskommissariatet har rekvirert flere store norske gardsbruk, som virkelig betyr noe for landets forsyning, og driver disse til egen nytte, uten å ta det mindste hensyn til rasjoneringsbestemmelsene. Fra tysk side blir desuten foretatt oppkjøp hos produsentene og mellomhandlere stikk imot den med Næringsdepartementet truffne overenskomst.

De beste sigarer er forbeholdt Rikskommissariatet. De må ikke selges til Nordmenn.

En kjent nordmann, havnaskjold, blir tatt som gissel for en sak som skjedd, mens han opholdt sig i en ganske annen del av landet. Samtidig blev også 4000 flasker som han hadde i vinkjellaren, såvel som hvad han på fullstendig legal måte eide av levnedsmidler, bl.a. også et stort antall havannacigarer, beslaglagt av de tyske myndigheter. Efter kort tid blev han løslatt. Men av sine viner, sigarer, levnedsmidler o.s.v. fikk han ingenting tilbake.

En nordmann ved navn Eckhoff som var en desvern av Dr. Richert og dr. Blankenagel fra Rikskommissariatet, vilde selge ulovlig hvalkjøtt. Da han nu blev tatt av de norske myndighetene og ble spurt hvor kjøttet stammet fra, svarte han at han i oppdrag av Rikskommissariatet hadde kjøpt kjøttet på svartebørs og likedan med Rikskommissariatets tillatelse skulde selge det videre på svartebørsen. Da så den norske næringsminister beklaget sig overfor Rikskommissaren fikk han følgende brev fra Rikskommissariatet:

Der Reichkomisar für

die

besetzten norwegischem Gebiete.

Oslo. 23.9.42.

-5-

Geschäftszeichen II/E/42

Dr. Ri/Kp.

Herr Minister Blehr, Oslo.

Årede herr Minister.

I anledning Deres henvendelse må jeg på det bestemteste peke på at jeg, efter en samtale med ledelsen av Wehrmacht, personlig har gitt herr Echhoff, i samtykke med herr senator Otto, det oppdrag å kjøpe 8 to hvalkjøtt som var tilbudt på svartebørsen og også å kjøpe flere partier, hvis de skulle bli tilbudt.

I.O.,
Richert (sign)
Dr. Richerts.

På spørsmål fra næringsministeren fikk han følgende fremstilling: Rikskommisariatet hadde hørt at hvalkjøtt ble brukt til foring av rever, men hadde derfor kjøpt "en prøve" for å se om kjøttet også kunne være brukbart til menneskeføde.

Noen vil kanskje synes at en prøve av 8 ton er ikke så verst. Desuten blir, efter lovbestemmelsene, kjøtt som blir tilbudt på svartebørsen beslaglagt og ikke innkjøpt og videresolgt til ulovlige overpriser. Det tyske "Polizeigericht Nord", som er en del av Rikskommisariatet, har i forskjellige tilfelle grepet inn på det norske prispolitiets område, fordi de av de norske domstolene pådømte straffer ikke syntes høye nok. I Bergen dømte "Polizeigericht Nord" en nordmann til døden for svartehandel. Straffen blev fullbyrdet.

Direktøren for postvesenet, Aall, fikk sent en Lørdag besøk av noen herrer fra Rikskommisariatet, som forlangte utlevert alle frimerkene med bilder av den tidligere norske Konge og Bronning. Direktøren forklarte at han ikke kunde forsvare detks og det var for sent å sette sig i forbindelse med vedkommende minister. Direktøren ble dog satt så under press av tyskerne at han utleverte frimerkene mot sin vilje.

Det norske krav om tilbakelevering av frimerkene ble av Rikskommisariatet ikke etterkomret.

Quisling blev nu opmerksom på saken gjennom den svenske presse som meddelte, at den norske regjering solgte disse frimerkene i utlandet, bl.a. også i Sverige. Men dette er ikke tilfelle. Frimerkesalget blir besørget fra tysk side. Det dreier sig om millioner i fremmed valuta.

-6-

Først bemektiger Rikskommisariatet sig frimerkene. Så realiserer det disse betydelige verdier til egen vinning uten i det hele tatt å gi den norske regjering meddelelse om hvad man gjør med norsk eiendom.

To dage efter der Führererklæring av 25.9.43 over Norges fremtid som fri og selvstendig stat, spurte en norsk journalist ved pressekonferansen i Wilhelmsstrasse om man kunde si noe om denne betydningsfulle erklæring. Gesandter Dr. Schmidt gjentok da der Führers avgitte erklæring i Oslo og tilføyde at Norge i fremtiden igjen vilde tilhøre det tyske Utenriksministeriums Rayon. Det var ham personlig en glede å konstatere dette.

Den norske journalist blev av de øvrige utenlandske journalister lykkensket med dette svar, og det blev referert til utenlandske aviser, bl.a. også til Fritt Folk i Norge.

Men Rikskommisariatet forbad å offentliggjøre nyheten om spørsmålet og Dr. Schmidts svar.

Det norske folk skal altså ikke få vite Gesandter Dr. Schmidts svar.

Rikskommisariatet har desuten forbudt den norske presse å offentliggjøre nyheter om de metoder som Japan ved Nyordningen i Øst-asia bruker overfor Burma, Thailand og Philippinene.

Rikskommisariatet ønsker altså ikke at det norske folk får erfare den slags nyheter, vel på grund av sammenligningsmuligheter.

Da Quisling for ikke lenge siden var bortreist, forlangte Rikskommisariatet av mig at jeg skulle oppneve de anordninger som jeg hadde foranlediget på grunn av en lov som ministerpresidenten hadde utgitt før sin reise. (Kommunebidrag til krigsøkonomier).

Da jeg nektet truet man mig med at hvis ikke jeg efterkom kravet vilde rikskommisæren selv oppheve vedkommende, av Quisling utgitte lov. Jeg overlot

-7-

det til avgjørelse og erklærte at jeg iethvertfall vilde respektere den utgitte norske lov.

Vedkommende lov blev ikke opphevet. Men en ung mann fra Rikskommisariatet, Oberregierungsrat Schiedermayr, uttalte overfor min første medarbeider, innenriksråd Dahl, : "Minister Hagelin har oppført sig meget dærlig i denne sak".

Denne opptreden tæler tydelig med hvilken ringakt herrerne fra Rikskommisariatet forsøker å behandle det norske folks representanter.

Næringsminister Blehr sendte rikskommisaren en helt saklig og høflig skrivelse vedrørende Gronggrubene.

Derpå ble minister Blehr oppringt av Hauptabteilungsleiter Otte som oppfordret ministeren å trekke skrivelser tilbake, fordi rikskommisaren vilde kalle den en frækhet hvis han fikk se den.

Også her kan Rikskommisariatets ringakt for nordmennene ikke komme klarere til uttrykk.

Rikskommisarens stedfortreder, Regierungspräsident Koch, uttalte overfor en av de høyeste norske embedsmenn: "Norges folk og selvstendighet er bare vrøvl".
Regjeringspresident Koch tilføjet at "Norge aldri mer ville få selvstendige representanter i utlandet".

Disse uttalelser har besvarer i tydelighet ikke noe tilbake, og de viser ånden som dikterte disse ordene. Den 21. 1. 43 fulgte da die Führererklæring over Norges fremtid, men ånden, som tæler av ovennevnte, er i Rikskommisariatet på tross av Führererklæring forblitt den samme.

Ved et i og for sig upolitisk eksempel, men som allikevel har indirekte politisk betydning, vil jeg vise hvordan herrerne hos Rikskommisariatet selv pålegger aktelsen for de tyske embetsmenn.

Regjeringspresident Koch var i et meget officielt selskap hos Ministerpresident Quisling, hvor også Rikskommisaren med Abteilungsleiter, representanter fra den tyske Wehrmacht og alle norske ministre var tilstede, overstadig beruset, hvilket også hadde forekommet flere gange tidligere. Man satt ved Quislings venstre side og generte stadig bak Quislings rygg, damen

~~For noen uker siden blev handelsoverenskomsten~~
 som ~~blet~~ ~~forhandlet~~ ~~av~~ ~~den~~ ~~norske~~ ~~regjeringens~~ ~~representant~~ ~~W. M. M. M. M. M.~~
 på den andre siden av ~~den~~ ~~norske~~ ~~regjeringens~~ ~~representant~~, for-
 søkte å redde situasjonen, idet han anstrengte sig for
 trekke ham vekk fra vedkommende dame. Men uten resul-
 tat.

Om aksjonen mot studentene i Oslo ble ministerpre-
 sident Quisling av Rikskommisssøren kort underrettet
 aftenen før med den bemerkning at saken ikke lot sig
 mere forandre og at den skjedde efter nøyagtig over-
 veielse". Jeg ble, som Quisling selv uttrykte sig,
 stilt overfor et fait accompli.

Neste morgen, før aksjonen, gjorde Quisling Ober-
 sturmbannführer Neumann uttrykkelig oppmerksom på at
 aksjonen, også i utlandet, vilde vekke den største
 oppsikt, da den vilde ansees som et slag mot kultur-
 livet.

 For noen uker siden blev handelsoverenskomsten
 mellem Norge og Danmark igjen fornyet og undertegnet i
 Kjøbenhavn. Rikskommisariatets representant meddelte,
 at han først måtte reise en uke til Berlin men at han
 derfra vilde treffe de norske representanter i Kjøben-
 havn og sammen med disse vilde føre forhandlingene.
 Men representanten for Rikskommisariatet reiste mot
 avtalen og uten å la høre fra sig, direkte til Kjøben-
 havn og undertegnet der efter kort forhandling selv-
 stendig overenskomsten for Norge, på tross av at ingen
 representant fra den norske regjering var tilstede.

Da denne høist forbausende opptreden ble påtalt
 av ministerpresident Quisling, begrunnet man det fra
 tysk side bl.a. med "at man ville skremme danskene
 og alvorlig advare dem idet man tydelig viste: sån går
 det nu Norge! Det må finne sig i at en Oberregierungs-
 rat fra Rikskommisariatet fører forhandlingene med
 Danmark og undertegner uten at en nordmann i det hele
 tatt er tilstede. Hvis dere Dansker nu ikke er føie-
 lig vil det gå Danmark akkurat som Norge".

En ydmygelse for oss Nordmenn som man kan vel neppe tenke sig
 dypere. Netop de tyske nasjonalsosialister, hvis verdensanskuelse

og store innerikspolitiske resultater er bygd på den i ethvert germansk folk dypt rotfestede følelser for nasjonal ære og nasjonal verdighet, vil forstå at vi ikke mer vil tåle Rikskommisariatets metoder.

Håpet om en ny ånd i Rikskommisariatet efter der Führererkla-
rung av 25.9.43 er ikke blit til virkelighet.

Jeg må derfor så meget jeg beklager det, klart erklære at jeg ikke lenger kan samarbeide med herrerne fra Rikskommisariatet og at jeg derfor har til hensikt å søke ministerpresident Quisling om min avskjed. Fra noen av mine kolleger, som har fått anledning til å tale med sig i denne sak, har jeg fått fullmakt til å gi erklæring at de er helt enig i dette mit standpunkt. Det er følgende:

Sjøfartsminister Ingens.

Landbruksminister Frøholm.

Minister for Trafikk- og Arbeidsdepartet Hustad.

Minister for Socialdepartementet Lippestad.

Høringsminister Klehr.

Vi er av oss selv villig til å samarbeide med Tyskland i ærlig vennskap. Men den nødvendige forutsetning er dog, at et virkelig samarbeide på like fot og på den riktige politiske linje koerer istand. Men denne samarbeid hos fra tysk side, som det allerede l og har vist sig, bare eksibirer etablert ved slike menn som respektarer vår nasjonale selvstendighet, ære og verdighet, menn, som har øyne til å forstå vår mentalitet og som vi nordmenn kan føle sympati, vennskap og æktelse for, og som kan bryde rekkevidden av deres handlinger i henhold til det norske folk og det øvrige Skandinavia. Hvis jeg blir spurt om jeg kjender slike menn i Tyskland, kan jeg på dette spørsmål med full overbevisning svare ja.

Oslo 14. desember 1943.

Ærede herr Riksminister!

I tillegg til min skrivelse av igår vil jeg ikke undlate straks å meddele en viktig sak som jeg idag fikk høre.

Min kollega minister Skancke, som jeg møtte idag, meddelte mig ved denne anledning at han iforgårs, den 13de ds. hadde opsøkt ministerpresident Quisling for å erklære overfor ham at det var ham upålitelig å samarbeide videre med Rikskommissariatet. Rikskommissariatets metoder har nu fått slike former at han ikke lenger kunne finne sig i det. Han hadde derfor søkt ministerpresidenten og avskjed. Ministerpresidenten har - av bestemte grunner - bitt ham vente.

Jeg ville være Dem, ærede herr Riksminister, takknoselig om De også vilde forelegge denne sak for der Führer und Reichskanzler, fordi den belyser den gjennoms Rikskommissariatet oppstøtte vanskelige politiske situasjon og bekrefter min henrydning om at en hurtig, radikal forandring av den tyske politikk i Norge er nødvendig.

Jeg ser Dem, ærede herr Riksminister, å motte uttrykk for min hvisktelse.

Deres ærhedige

Oslo den 15. Desember 1943.

Herr Riksminister Dr. Leistrans.
Berlin.